

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מביית 'בני אמונים'

פרשת נשא תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 484

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

לענות אמן זו הלכה

מרב שאנו וגילים לדבר על חשיבות מעלת אמירת אמן וסגולתה, עלולים אנו לעתים לטעות ולסבר כי מדובר במנהג, בעוד שבמעצם מדובר בחובה גמורה! חשוב שנזכיר לעצמנו מפעם לפעם כי עניית אמן היא חוב קדוש המוטל על כל אחד מישראל מצד הדיו, וכפי שפסק ב'שלחן ערוך' (או"ח רטו ב): "השומע אחד מישראל מברך אחת מפל הברכות... חייב לענות אחריו אמן".

חכמים (יומא לו א, ע"פ רש"י ברכות כא א ד"ה דלית) הסמיכו חיוב זה לפסוק (דברים לב ג): "כי שם ה' אקרא - הבו גדל לאלקינו", ודרשו מקף כי כשמזכיר המברך שם ה' בברכה, על השומעים להלל כנגדו בעניית אמן.

הגאון רבי שלמה קלוג'ר הוסיף ואמר ('חכמת שלמה' או"ח רטו א) כי על מצות עניית אמן אף הורה דוד המלך בתהלים (קו מח): "ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם ואמר כל העם אמן", לאמר: בכל עת שנשמעת ברכה, מצוים אנו: "ואמר כל העם אמן!"

אלו שזכו לדבק במצוה זו מבינים אף יותר: עניית אמן אינה רק חובה כשלהצמחה, אלא היא תכלית אמירת הברכה. כפי שאף מוכח מדברי הגמרא (ברכות נג ב) שדמיתה את צרוף הברכה והאמן לטכסיסי מלחמה; כפי שבמלחמה תחלה נשלחים החילים הפשוטים להתגרות באויב, ובהגיע הרגע הנכון נשלחים החילים הגבורים ומנצחים, כך בברכה - אמירת הברכה מעוררת את ירדת השפע, והאמן משפיעה בפעל, בבחינת 'גבורים המנצחים'.

כפי שהפלל יסמימו שעקר מטרת הלחמה אינה עצם המלחמה, אלא נצוה היריב שבו נלחמים, כך גם בעניית אמן; אם תז"ל דמו את האמן לחילים "הגבורים המנצחים", הוי אומר שתכלית הברכה היא האמן.

אחד מקוראינו הנאמנים אף כתב לנו בעבר שהיסוד האמור רמזו בשמה של פרשתנו, פרשת נשא, שהיא ר"ת נברך שיענו אמן. כלומר, מטרת הברכה היא עניית אמן.

בקריאת 'נברך שיענו אמן',

שבת שלום,

ד"ר אהרן אביב

לעורר את הלבבות לתשובה, תפלה וצדקה (אור אלקנו ח"א עמ' קלד).

וכבר נודע מה שאמר החזון איש לרבי יוסף שלמה פהנמן, הרב מפוניבז', במעמד ירית אבן הפנה להיכל הישיבה בבני ברק, אותו מעמד מרגש שהתקיים תחת הרשם של הרבן הגדול אירופה וגרם לרב פהנמן לפרץ בבכי מר שזעזע את כל הנוכחים: "כאשר מתחילים עם שתייה ומגדנות - ספק מצליחים ספק לאו... אולם כאשר זורעים בדמעות שלישי - בודאי מצליחים..." (פאר הדור ח"ב עמ' רכד).

לכון בתפלה רק על טובת הכולל

"ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם" (ו כז) דרש המהרש"ם מברעז'אן:

ידוע מאמר חכמים (בי"ק צב א): "המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר", אף שלא בקש בעבור עצמו, "נענה [המתפלל] תחלה". אמנם יש לדעת כי הבטחה זו נתנת רק למי שרוצה באמת בטובת חברו, "וימכון בתפלתו רק עבור חברו, ולא בשביל שיענה הוא תחלה", כפי שגורמו בפסוק שלפנינו: "ושמו את שמי על בני ישראל" - אם הכהנים יכוננו בברכתם רק עבור ישראל ולא בשביל שיענו הם תחלה, אזי "ואני אברכם" - תחלה. ואף לעיל (פס' כג) הדגישה התורה בצווי לפניהם: "כה תברכו את בני ישראל אמור להם", לאמר: ברכתכם צריכה להיות מכוננת אף ורק "להם" - לבני ישראל - ולא לטובתכם האישית כלל (תכלת מרדכי).

ואולם יש שהוכיחו מנסח מכתבו של רבי עקיבא איגר שסגלה זו מועילה אף למי שמלכתחלה נגש להתפלל עבור חברו כדי שהוא יענה תחלה - כל שבשעת התפלה עצמה אין כוונת המתפלל נתונה אלא לטובת חברו. שכן פתב רבי עקיבא איגר לאחד משואליו (משפטי רבי עקיבא איגר עמ' קכח): "ואשר אני רואה ממכתבו שאינו בשלמות הבריאות, גם אנכי בהאי פחדא יתיב [גם אני נמצא בצרה זו], ואני מיעץ לכבודו רפואה אם אינו לטרח להזכירני בתפלתו הזכה, ויתקיים בו: 'כל המתפלל על חברו הוא נענה תחלה'". הרי שסבר שהבטחה זו נתונה גם למי מי שסבת תפלתו עבור חברו היא כדי להענות תחלה, כל עוד בתפלה עצמה אינו מכוון אלא לטובת חברו (זרע חיים [לר"ח סופר] סי' ט אות ב וראה בספר 'אמרי יעקב' ר"ה סי' יח, שבעל הדור אמונה' הוכיח כן מדברי המג"א רל ו).

ברכה אחת שפל הברכות כלולות בה

"יאר ה' פניו אליך ויחנך" (ו כה)

בברכת 'שים שלום' הנאמרת לאחר ברכת הכהנים, אנו מבקשים: "ברכנו אבינו כלנו כאחד [יחד] באור פניך... ויש להבין: מדוע מפל הברכות הנאמרות בברכת כהנים מתמקדים אנו רק בברכת: "יאר ה' פניו אליך"?

מבאר רבי אליעזר הורביץ, רבה של טרניגראד:

חז"ל אומרים (תענית ח ב) שאין מתפללים על שני דברים כאחד, אלא יש לבקש בתפלה בקשה אחת בלבד. אנו, כיון שמרבים צרכינו, אף בבקשת שני דברים אין די עבורנו. לפיכך תקנו לנו אנשי כנסת הגדולה לבקש בברכת 'שים שלום' רק על 'הארת פנים' - בקשה אחת שהיא שרש כל הטובות והברכות, וכפי שאנו ממשיכים ומפרטים: "כי באור פניך נתת לנו ה' אלקינו - תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחסים ושלום" (נעם מגדים).

רבי שלמה קלוג'ר הוסיף שיסוד זה מדגש אף במלים "ברכנו אבינו כלנו כאחד", כלומר בברכה אחת הכוללת את כל הצטרפויותינו, והיא "באור פניך". והוסיף ובאר: מצד אהבת הקדוש ברוך הוא לישראל חפץ הוא אף ורק בטובתם, וכאשר חלילה ראויים הם להענש, מסתיר פניו מהם וממילא סרה מהם הברכה. על זאת מבקשים אנו: "ברכנו אבינו" בכך שנהיה תמיד "באור פניך" ולעולם לא תסתיר פניך מאתנו, שהרי "באור פניך נתת לנו" את כל הברכות כלן, ובדאי לא תמנע זאת מאתנו, שהרי "טוב בעיניך לברכנו... בכל עת ובכל טעה בשלומך" (יריעות שלמה על סדור התפלה ד"ה שים שלום).

לחנך את המזבח בזאת'

"זאת חנכת המזבח ביום המשח אותו מאת נשיאי ישראל..." (ז פז)

בדברים שנשא ראש הישיבה רבי אלחנן וסרמן בחגיגת חנכת הבית להיכל ישיבת ברנבויץ, פתח ואמר רמז העולה מפסוק זה: המלה 'זאת' בגימטריה ארבע מאות ושמונה, בגימטריה של 'צום' [תשובה] 'קול' [תפלה] ו'ממוין' [צדקה]. יש לדרש מקף שכאשר מבקשים לחנך מקום המיעד לעבודת ה' - 'חנכת המזבח', יש להקדים "זאת", דהיינו

טרם יקראו ואני אענה"ה...

ממות לחיים, וזכירו את זכות בעל ההלולא שיבקש רחמים לפני אבינו שבשמים, אולי בזכותו יפדה ה' את נפשי משחת".

בני ביתו מהרו לעשות כדבריו. הם הלכו לישיבת המקבלים ועוררו את חכמי המקבלים לעשות כדברי אביהם. ואכן, בשעה שלאחר מכן היה היכל הישיבה כמזורה אש, החכמים הדליקו גרות לטובת גשמת בעל ההלולא, אחר געו בבכיה, עשו פדיון גפש והתפללו בכל נפשם על ראש הישיבה.

ובינתיים בבית שכב ראש הישיבה על מנתו כאבן דומם בהכרה מערפלת, ומתוך כך נרדם ובשנתו זכה לראות מראות אלקים, כפי שהוא מתאר בהקדמת ספרו:

"ויהי בחצי הלילה, והנה נגלה אלי איש, תארו כמלאך ה', ועמד לפני בפנים צוחקות. אמרתי לו: 'מי אתה אדוני?' השיב לי: 'אני שלום מזרחי' [הרש"ש]. ממש גבהלתי באותה שעה. שאל אותי בפנים שוחקות בזה הלשון: 'שמעתי שאתה מדפיס ספר אחד'. השבתי לו: 'כן אדוני, עטרת ראשי, מאשר חנו אלקים את עבדו לפי קצר השגתי, הנני מעלה על מזבח הדפוס קנטרס קטן, קראתיו בשם 'כפי אהרן' לזכות עצמי ולקטנים אשר כגילי..."

אמר לי: 'אמר לי! מדוע אתה חותם [שמך] 'אענה'ה?' השבתי לו: 'כי שם רמז שמי הקטן ומשפחתי ושם מר אבי ז"ל'. אמר לי בפנים שוחקות: 'עוד יש טעם אחר לחתימה בשם 'אענה'ה' - 'אהרן עזריאל נסי ה'...' והקיף הלך מלפני...

ואני הקטן נתעוררתי מתרדמתי, וישבתי על המטה, והשתוממתי על המראה הגדול הזה, ולא ידעתי פרושו... עד שנת'שבתי מעט ונזכרתי כי לשנא דקרא הוא (שמות יז טו): 'ויקרא שמו ה' נסי', ופרש רש"י: 'ה' העושה לי נסי...' אז אמרתי - אין ספק כי יום בשורה היום הזה, ומורי ורבי השמ"ש [הרב שלום מזרחי שרעבי] התפלל עלי, ובזכותו נתבטל הגזר דין הקשה שהיה עלי, ומן השמים עשו לי נס ופדו משחת חיי".

ומסים הרב אענה"ה: "ותהלה לה' יתברך פן היה לי. כי בחמלת ה' עלי נתחזקתי, והנני היום בקו הבריאות, הוא ברחמי יאריך ימינו בטוב ושנותינו בנעימים, וזכנו לעשות רצוננו כרצונו, ויהי רצון שיהיו תפלותינו ותורתנו ומעשינו הטובים רצויים לפניו יתברך..."

בערב ימיו לקה הרב אענה"ה במחלת לב. כשנתיים ימים סבל במחלתו, וביום ט' בסיון תרל"ט נתבקש לישיבה של מעלה בהיותו פן ששים שנה. ציונו בעיר יפו.

בימים הבאים ידע מצבו של הרב עליות ומורדות; אם ביום אחד נראה היה שהמצב משתפר, הרי שביום שלמחרת התהפך המצב לקריטי ביותר. כך או כך, הישועה לא נראתה באפק. הרופאים שהזעקו לביתו התיאשו מלהביא לו מזון, ורבי אהרן שכב על מטתו חלוש וחסר אונים.

ביום ט' בחדש שבט, יותר מחדש לאחר שתקפתו המחלה, הכביד חליו של רבי אהרן עד מאד. רבי אהרן כבר ממש חש שקצו קרב, אולם הוא לא התיאש מלקוות לרחמים. למחרת, בבקרו של יום ' בשבט, בעוד רבי אהרן שוכב על מטתו חולה ומיסר, נזכר לפתע כי היום הוא יום השנה לפטירתו של איש האלוקים, המקבל האלוקי רבי שלום שרעבי ז"ע - הרש"ש הקדוש - מי שישד ועמד בראש הישיבה הקדושה 'בית אל'.

הוא נזכר בערגה כיצד בכל שנה בתאריך זה היו מקבלי 'בית אל' עורכים סעודה ולומדים סתרי תורה לעלוי גשמתו הקדושה. דמעות זלגו מעיניו כאשר הוא נזכר בתחושה המיוחדת ששרתה בבית המדרש בזמן הלמוד, עד שהשראת השכינה על הלומדים היתה מרגשת בעליל, וכלם חשו כי זכותו של הרש"ש אופפת את היכל הישיבה.

תוך כדי דבור הרבה רבי אהרן לעצמו: "הן

בשבוע זה, ביום ט' בסיון, יחול יומא דהלולא של המקבל הנודע רבי אהרן עזריאל זצ"ל, חתנו של הפלא יועץ. רבי אהרן, ששמש במשך כעשר שנים כראש ישיבת המקבלים הנודעת 'בית אל' שבין חומות העיר העתיקה, נוהג היה לחתם את מכתביו ותשובותיו בכינוי 'אענה'ה', בו רמז לשמו ולשם אביו - 'אהרן בן הרב עזריאל'.

בספור המפלא שלפנינו, אותו רשם למזכרת נצח בהקדמת ספרו 'כפי אהרן', מנלה רבי אהרן עזריאל כי בכינוי זה נרמז אף נס מפלא שנעשה לו כאשר בחסדי שמים זכה להנצל ממות לחיים.

ויהי בחצי הלילה, והנה נגלה אלי איש, תארו כמלאך ה', ועמד לפני בפנים צוחקות. אמרתי לו: 'מי אתה אדוני?' השיב לי: 'אני שלום מזרחי' [הרש"ש].

בנין ישיבת בית אל בעיר העתיקה בירושלים

קברו של רבי אהרן עזריאל בבית הקברות היהודי ביפו

הספור החל בבקרו של יום ט' בחדש טבת תרל"ז, בעצמו של החורף הירושלמי הסוער. רבי אהרן התעורר משנתו וחש בכאב חזק המפלח את ראשו. הוא נסה לקום ממטתו אך הדבר לא עלה בידו, וראשו צנח על הפר בחסר אונים. מרגע לרגע הוא חש כי כוחותיו אוזלים, אך בקשי הצליח לקרא לבני משפחתו וכבר נרדם בעלפון.

אל מעונו הזעק רופא אשר קבע כי רבי אהרן חלה במחלת חרף קשה. הרופא המליץ על מנוחה והביע תקווה שהמחלה תחלף. עם כל זאת לא נמנע מלרשם לבני ביתו של רבי אהרן תרופות שאותן יקח בימים הקרובים, ואף הבטיח לשוב ולבקרם בקרוב.

המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

אמן' היא מקור הברכה

הקדיש מזמנו לענות מדי בקור אחר מאה אנשים אמן!

האגדה מספרת על אדם שכסף היה לו לרב, אך שכל לא היה לו כלל...

באחת השנים בערב יום הכפורים, אחר שראה שבכל שנה הכל מחזרים אחר הזכות לפתיחת הארון לכל נדר, החליט שהפעם זה שלו. התמקח ולבסוף רכש את הכבוד במאה אלף דולר.

בהגיע העת, והנה הוא עומד במקומו ולא זז. עוררו הגבאי: "נו, פתח!" אך הוא לא ידע מה עושים. הגבאי היה צריך להסביר לו כל פרט, וכך גם בסגירה; לסגר את הארון, לסגר את הפרכת... לאחר התפלה הביע בפניו הגבאי את תמיהתו: "אם אינך יודע אפלו איך עושים פתיחה, מדוע שלמת כל כך הרבה?"

הוא זכה לתשובה מפתיעה: "אינני יודע מהי פתיחת הארון ולא את משמעותו של 'כל נדרי', אמר העשיר, "אני יודע רק את העצה לחיים" שאבי ז"ל נתן לי לפני פטירתו: איפה שהעשירים משקיעים, שם תשקיע גם אתה! וכשראיתי שהעשירים משלמים הרבה על כבוד זה, החלטתי שאני חייב גם כן לקנות אותו..."

המעשה יפה, אך לקחו מחיב: אם גדולי ישראל כל כך השקיעו באמן, אם חז"ל הכבירו עליה ברכות כה נפלאות, למעלה ולמטה, הרי שדי בכך עבורנו כדי להבין כי פדאי גם לנו להשקיע בה!

מובא בשם רבי יחזקאל מקוז'מיר ז"ע: מפני מה גדול העונה אמן יותר מהמברך? משום שהמברך אמן עושה את המצוה, אך מי שנותן לה את התקף והשלמות הוא העונה אחריה אמן, ומי שמסיע לרעהו גדול מזה שעושה את המצוה לעצמו

כל המהות של אמן היא סיוע לאחר להשלים את ברכתו, וזוהי גם מעלתה. דבר זה מחיב כל אחד לראות ולהפיץ את חשיבות עניית אמן בקרב חבריו.

מספרים על הדברי חיים שראה פעם מישהו מברך בשקט בלי שיענו אחריו אמן, אמר לו: "כתוב (דברים יא כז): 'את הברכה אשר תשמעו... - את הברכה צריך לומר בקול הנשמע כדי שיענו אחריה אמן, ואל תחשב כי זו מדת חסידות אלא זו בכלל מצוות ה' אלליכם'. זו אחת מהמצוות".

כאשר האדם יפנים את חשיבות עניית אמן, ממילא הוא יצליח להדביק ולשכנע בכך את סביבתו. פמה גדולה היא אפוא זכותו של מי שמלבד שמקפיד בעצמו בעניית אמן, הוא אף מזכה אחרים לקיים מצוה נפלאה זו.

מספרים על הרבי בעל ה'מקור ברוך' מסערט וז'ניץ, שבגעת שפה כרבה של העירה סערט שבז'מניה, נהג להתפלל בכל שבת בבית כנסת אחר. פעם הגיע לבית כנסת, וכשהבחין שכבר אוחרים לאחר ברכות השחר פנה מיד להתפלל בבית כנסת אחר, כאשר הוא מפתיר ואומר לגבאים שנסו להניאו מלצאת: 'אני אינני עשו'... עשו בא אחרי הברכות!"

דבריו הם בבחינת 'שיחת חלין של תלמידי חכמים הצריכה למוד', ואולם לעניננו יש לזכר, כי אפלו עשו, כשאחר את הברכות, ידע היטב מה אחר... ואנו, כשאנו מאחרים לתפלה חלילה, האם אנו יודעים מה הפסדנו? סגולותיה של עניית אמן עמוקות עד אין חקר, אך אם אדם ידע מראש שהיא מקור הברכה, ממילא הוא יתבונן על הדבר בצורה שונה לחלוטין!

על הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג מעידיס, שהקפיד שלא לומר ברכה בלי אמן: פעם נסע בדרכו עם עגלון עם הארץ, והנה בתוך נסיעתו היה צריך לברך 'אשר יצר' ולא היה לו בפני מי לברך. פתאום יצאו מהיער שני יהודים בעלי מראה משנה ונורא. הרבי ר' שמעלקא ברוך בפניהם והם ענו 'אמן' ומיד נעלמו. כשהרבי שאל את העגלון אם ראה משהו, הוא לא הבין על מה מדבר... משפך הבין הרבי ר' שמעלקא שהיו אלו בודאי מלאכים שבזלחו לענות אחריו אמן.

באותו מעמד דרש ר' שמעלקא את הנאמר בתפלת ראש השנה: "והוא באחד ומי ישיבנו, ונפשו אותה ויעש, נורא מרום וקדוש: "והוא באחד" - העומד לבדו שלא במקום ישוב ותמה: "ומי ישיבנו" - אמן? ונפשו אותה" - לקים את קבלתו. "ויעש נורא" - הקדוש ברוך הוא עושה לו נס, "מרום וקדוש" - ושולח לו ממרום מלאך קדוש שיענה על ברכתו.

ממעשים אלו נוכל ללמד מוסר השכל, כי אם יהודי מקפיד על דבר, הרי שעליונים ותחתונים מסייעים בידו לקיים את קבלתו.

ב'שלחן ערוך' (או"ח ד ו) הובא המנהג הקדום שהאחד אומר בבית הכנסת את ברכות השחר ואחרים עונים אחריו אמן, עליו מעיד החיד"א (ברכי יוסף או"ח תרעז ב): "וכידוע נתפשט המנהג בפרכים ועירות גדולות..."

ב'שערי תשובה' (או"ח ו ו) מובא שהארי" הקדוש היה עונה אפלו אחר מאה אנשים בזה אחר זה, ואפלו באמצע פסוקי דזמרה, כי רצה שחובת עניית צ' אמנים תתקם על ידו עוד טרם שמונה עשרה. ואמר על כך הרה"ק רבי אהרן הגדול מקרלין בהתפעלות: מי לנו גדול מהאר"י הקדוש שלא חס על זמנו הקור, ועם כל זאת

ואני אברכם בעניית אמן

"ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם" (ו כז) על יסודה של מצות ברכת הכהנים יש לתמה: הלא אם חפץ הקדוש ברוך הוא לברך את ישראל - ממילא הם יתברכו, ומפני מה הצריך לצוות על הכהנים שיברכו? באר האדמו"ר רבי יהודה ליב איגר מלובלין: אמרו חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן

על בני ישראל" - בברכתם, "ואני אברכם" - בכך שאענה אחריהם אמן. ואף דוד המלך עליו השלום רמז לכך באמרו (תהלים לא כז): "אמונים נצר ה" - הקדוש ברוך הוא נוצר לעצמו את עניית האמן שאחר ברכת הכהנים, כדי שהוא זה שיהיה בבחינת "גדול העונה אמן יותר מן המברך" (ברכות נא ב) וכך תגדל הברכה על ישראל (אמרי אמת' לובלין) (תר"א)

יותר מן המברך. ומדוע? לפי שבבחינת אמן מביע העונה רצון ותשוקה שתתקם הברכה, ויענין התשוקה והקווי לכל דבר, הוא ביתר שאת ותקף ועז מגוף המעשה. לפי שרצה הקדוש ברוך הוא שתגבר הברכה בישראל בתקף ובעז, צוה את הכהנים לברך את ישראל, כדי שהוא יענה אמן אחר ברכתם וכך תתקם הברכה יותר. דבר זה אף נרמז בלשון הצווי: "ושמו את שמי

גם הטף צריכים להתייבב לתפלה

רבי יוסף בלוך, המגיד מסטנוב, דרש את הפסוק (דברים כט ט): "אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם" בנוגע לתפלה, שהרי התייבבות משמעותה תפלה, כפסוק (שמואל א א כה): "אני האשה הנצבת עמך בזה להתפלל אל ה'". ומונה לנו התורה: תפלתכם "לפני ה' אלקיכם" - בבית הכנסת שהוא מקום השראת השכינה - צריכה להיות במעמד "כל איש ישראל", ואפלו "טפכם". השתתפותם של צעירי הצאן בתפלה כה חשובה, עד שראוי אף לאחר את זמן התפלה לשם כך, "וכמו שאמרו בשם הגאון החסיד מוהר"ר יוסף הוליס ז"ל [רבה של טיסמיניץ] שהיה מאחר להתפלל בבית הכנסת כדי שיבואו קטני ישראל לענות 'הא שמה רבא' וקדשה ואמן" (גני יוסף נצבים).

'קדושה רבא' - ללא הפסד אמן

שח הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ:

בעת שעושים שמחות בבית הכנסת יש להקפיד שלא לארגן את צרכי השמחה על חשבון התפלה. אף אני, בקדושה רבה לרגל הולדת נכדתי, בקשתי שלא יתחילו בהתארגנות לשמחה עד לאחר התפלה, "לפי שאם בגלל עריכת הקדוש יפסיד ילד אחד עגית אמן אחת, אין כדאי כל הקדוש" (שיב התחזקות' - תפלה עמי תקסו).

להשריש אמונה בלב הילדים

דגש נוסף בענין חנוך הילדים לעגית אמן, אמר רבי חיים נפתלי הערץ זליבנסקי זצ"ל, ראש ישיבת 'מאור התלמוד':

"תפקידו של כל יהודי עלי אדמות הוא לחיות עם אמונה, כי האמונה היא העקר שהכל תלוי בו. כיון שהאמונה אינה נשרשת מעצמה בלב האדם, מטל עלינו לבנות בעצמנו את האמונה בעמק לבנו ולב ילדינו.

אחת הדרכים שבאמצעותן נתן לחיות את האמונה ולהשרישה בקרב בנינו אחרינו, היא על ידי חיזוק במעשים של אמונה, כגון אמירת מאה ברכות בכל יום ועגית אמן עליהן. ובאמת זוהי חובת ההלכה בבית היהודי, וכפי שכתב הרמ"א (או"ח כד ז): "וילמד בניו הקטנים שיענו אמן, כי מיד שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא".

והנה, ילדים צעירים שכל רשם נחרט בנפשם ורשמו נותר לשנים רבות, כאשר הם מתרגלים לומר אמן - לאמת את מלכותו ותברך באופן תמידי וקבוע על ידי שעונים אמן אחר כל ברכה, הרי שרשם זה מכה בהם שרשים ונחרט עמקות בנפשם. השרשה זו חובתה קצת גם אצל קטני קטנים, כדמשמע מדברי הרמ"א: "שמיד שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא".

הוסיף ואמר רבי חיים: "יש לדעת שדוקא אם הבנים, המגדלתם בקטנותם, היא זו שפחה רב להרגלים בעגית אמן, ובכך היא משרישה את שרשי האמונה בלבם הטהור. נמצא אפוא שחלק מה'תורת אמן' הוא להשריש בבנים ובבנות את גדל חשיבות עגית אמן" (נוטרי אמן ח"א עמ' מ).

למערכת העלון הנפלא יוכל מאמינים,

יישר כחכם על ההתעוררות העצומה והתמידית שאתם פועלים בענינה של מצות עגית אמן. בעלון של פסח הבאתם את דברי מרן בעל 'שבט הלוי' שצטט בענין מצוה זו את דברי הספר חסידים (סי' רסא): "אהב לה את המצוה הדומה למת מצוה שאין לה עוסקים..."

כיום, לאחר שפעילותכם ארפת השנים נשאה פרי לתפארה ברוך ה', משובב לב לראות שאז כבר מצוה שרבים עוסקים בה, אחר שלמדו להכיר ולהוקיר את שגב גדלה ותפארתה. כיום נתן לראות בכל פנה כאלו שקימו בעצמם את צווי חכמים: "צא ולמד" - שלמדו על גדל מעלתה של עגית אמן, שהיא כידוע בגימטריה צ"א.

תחזקנה ידיכם להמשיך ולעשות פעלים לחזק עגית אמן, עד שירבו ויעצמו "במאד מאד" [בגימטריה אמן עם 'הכולל'] עוני אמן בכל פנות ומחנות.

החותם בברכה,
"ש"

נתן לשלח מכתבים לפקס
שמוספרו 08-9746102
או לכתבת המייל:
9139191@gmail.com

שערי גן עדן

מעלת עגית אמן במשנת בעל ההלולא

ה'נפש החיים' י"ד בסיון תקפ"א

רבי חיים מוולוז'ין נולד בשנת תק"ט לאביו רבי יצחק שהיה פרנס קהלת וולוז'ין. בצעירותו למד אצל בעל ה'שאגת אריה' שבאותה עת כהן כרבה של וולוז'ין, ובהיותו כבן תשע עשרה נסע ללמד תורה מפי הגאון מוילנא, והיה לתלמידו המובהק. בהקדמת באור הגר"א לשלחן ערוך מונים בני הגר"א את רבי חיים פראש וראשון לתלמידיו הגדולים.

בברכת רבו חזר לוולוז'ין, שם הכתר לכתו כמרא דאתרא. לאחר הסתלקות רבו הגדול אף הקים רבי חיים ישיבה, הלא היא ישיבת וולוז'ין הנוצרת, שכונתה לימים כ'אם הישיבות'.

את משנתו ביסודות עבודת ה' פרש בספרו המפורסם 'נפש החיים', אשר הדפיס במשך השנים במהדורות רבות. כמו כן כתב פרוש בשם 'רוח חיים' למסכת אבות. הסתלק ב'י"ד בסיון תקפ"א ונטמן בבית העלמין בוולוז'ין.

בנין ישיבת וולוז'ין

שליח מיוחד לעגית אמן

ראב"ד ירושלים, רבי זליג ראובן בענגיס, אשר למד בוולוז'ין בתקופתו של הנצי"ב, ספר את שהיו מעידים בישיבה על מוסדה רבי חיים מוולוז'ין, כי גדר על עצמו שלא לברך שום ברכה אם אין מי שיענה אחריה אמן, והיה מספר ספור נפלא בענין זה:

באחד הלילות כשישב והגה בתורה, החל הצמא להציק לו. בקש רבי חיים למצא מישהו שיענה אמן אחר ברכתו, אף לא מצא. לפתע הגיע אחד מבני הישיבה שהתקשה בסגיה עבה עסק. שמוח רבי חיים וברך 'שהכל' בכונה. הבחור ענה אמן, ורבי חיים הרגה את צמאונו, ולאחר מכן השיב לבחור על שאלתו.

למחרת בבקר, כאשר נכנס רבי חיים לבית המדרש ובקש להודות לאותו בחור על שבזכותו התאפשר לו לברך, הביט בו הבחור בפליאה ואמר: "רבי, איני זוכר מעשה זה כלל".

או אז הבין רבי חיים שמחמת שהתעקש שלא לעבר על גדרו שלא לברך מבלי שברכתו תענה באמן, נשלח אליו שליח מיוחד משמים בדמותו של אותו בחור, כדי לאפשר לו לומר את הברכה ולהרוות את צמאונו (שאל אביד' וגדד' [לרבי שלום שבדרון] ח"א עמ' פז).